

Det kan du gøre

Hvilke forventninger har I til, hvordan piger og drenge bør agere i skolens forskellige ude- og indearealer? Vær nysgerrige på, hvordan piger og drenge bruger arealerne, og om der er områder, hvor elever via mere eller mindre udtalte regler udelukkes med begrundelse i deres køn, f.eks. fodboldbanen, fordi 'drene har brug for at fyre krudt af' og 'spiller bedre'. Undersøg også hvad der kendetegner udsmykningen af klasselokalet, faglokalerne og fællesarealerne, både ude og inde.

6. Alle har brug for forbilleder

Forbilleder er vigtige og er mangfoldige. De viser vej og evner at få andre til at suge til sig af den stolthed og inspiration, de spreder. Læreren spiller en afgørende rolle, når de møder eleven, men også de, som inddrages i skolens undervisning, påvirker den kulturelle kønsforståelse, f.eks. gæstelæreren eller UU-vejlederen. Vejledning af de unge i forhold til uddannelse eller introduktion til arbejdslivet i Danmark, helt ned til 'Hvad laver din mor eller far?' bør afspejle en køns mangfoldighed i erhvervene, således at drenge og piger kan træffe frie og kvalificerede uddannelsesvalg.

Det kan du gøre

I forbindelse med planlægning af den åbne skole, overvej og drøft, hvordan man i praksis introducerer eleverne til køns mangfoldighed i erhvervene. Kan vi lade eleverne møde den kvindelige astrofysiker og den mandlige SOSU-assistent, og dermed udfordre normen indenfor køn?

Danmarks Lærereforening ønsker at bidrage til en større kønsopmærksomhed. Skolens dannelses- og undervisningsopgaver skal skabe rum for, at forskellige drenge og forskellige piger på lige vilkår kan realisere deres personlige, faglige og sociale potentialer, således at både piger og drenge kan træffe frie og kvalificerede valg på baggrund af lyst og evne.

Vi håber, at de seks temaer i denne folder kan medvirke til en større kønsopmærksomhed i den pædagogiske og didaktiske praksis.

Indholdet i pjecen er inspireret af:

'Rapport fra udvalget og ligestilling i dagtilbud og uddannelse' (UVM 2017)

Oplæg fra Cecilie Nørgaard

'Køn i pædagogisk praksis' (Avenstrup m.fl. 2016)

'Åbne og lukkede døre' (Kirk, Scott m.fl. 2010)

'Kønsbevidst pædagogik' (Canger 2018)

DANMARKS LÆRERFORENING

Vandkunsten 12
1467 København K
Telefon: 33 69 63 00

April 2018

**ER DU
OPMÆRKSOM
PÅ KØN
I SKOLEN?**

Sæt seks temaer om køn til debat
på din skole

1. Bliv bevidst om stereotype udtryk og forestillinger om køn

Vi kender ordene tøsefornærmet, tøsedreng, politimand og kassedame. Det er ikke ligegyldigt, hvad vi siger eller skriver, for ord er med til at reproducere kønsnormer. Både mundtligt og skriftligt bør der bruges sproglige vendinger, der henvender sig til begge køn og ikke kategoriserer kønsadfærd.

Tag som eksempel ordet **Drengestreger**. Det karakteriserer handlinger, som er en særlig form for brud på regler, og i et vist omfang opfattes som en acceptabel handling, da det anses som 'typisk drengesadfærd' (Valente 2014). I praksis betyder det, at læreren hurtigere irettesætter larmende piger end larmende drenge. Man kan på den ene side kalde det for en kønnet tolerance, og på den anden side er det med til at afskære drengenes udviklingsmuligheder i forhold til f.eks. social ansvarlighed.

Det kan du gøre

Drøft og diskutér, for eksempel i jeres dansk fagudvalg, hvilke stereotype forestillinger om drenge og piger, der kommer til udtryk i litterære tekster, spil og musik. Hvor ofte er drenge eller piger hovedpersonen? Hvem er modig, bestemmende eller forsigtig? Kan man i materialerne finde eksempler på stereotype udtryk og holdninger? Måske kan fagudvalget komme med forslag til tekster og sange, der er egnede til at omfortolke hovedpersonens køn og familieførelser, så eleverne inviteres til at lege med i disse fortolkninger og dermed bevidstgøres om stereotype udtryk og forestillinger om køn.

2. Hav differentierede forventninger

En væsentlig og oftest ubevidst del af vore tanker består af selvpfyldende profetier, også kendt som Rosenthal-effekten opkaldt efter psykologen Robert Rosenthal. Han påviste tilbage i 1960'erne, at man kan påvirke menneskers præstationer gennem forventningerne til dem. Derfor er det vigtigt, først og fremmest at se eleven som menneske og være opmærksom på, om nogle elever sættes i bås på grund af deres køn.

Det kan du gøre

Drøft, om I som lærere, møder drenge og piger med forskellige forventninger. Vær opmærksom på både nonverbal og verbal adfærd og reflektér over jeres ordvalg, kropssprog og tonevalg. Bliver drenge rost for at være 'seje', og piger for at være 'stille og søde'? Anvender I udtryk som 'drengestreger' og 'pigefnidder'?

Diskutér, hvad I anser for 'normalt' eller 'unormalt' hos drenge og piger og snak om, hvad det betyder for jeres forventninger til, hvad drenge og piger har lyst til at lave.

3. Vis mangfoldigt køn

Den enkelte lærers holdning til og opfattelse af køn har betydning for om stereotype kønsforestillinger reproduceres eller ej. Det kan derfor være en god idé at sætte egne holdninger og handlemåder under lup.

Det kan du gøre

Observér, hvordan I som lærere repræsenterer forskellige former for 'kvindelighed' og 'mandlighed'. Reflektér f.eks. over, hvordan I fordeler opgaver mellem jer, og hvilke forventninger I har til, hvem der tager hvilke opgaver. Diskutér jeres syn på køn i forhold til fordeling af opgaver og forventninger til hinanden. Er det muligt at fordele opgaver på en ny måde for at modificere kønsstereotype holdninger og handlemåder?

4. Tag udgangspunkt i den enkelte elev og hold fokus på relationer og kompetencer

Skolen skal inkludere og udfordre alle elever uanset kulturel baggrund og køn. Drenge som piger skal have de bedste muligheder for at trives og udvikle sig, og skolen skal tilbyde kvalificeret undervisning til alle. Lærerens didaktiske refleksion om, hvordan hver enkelt elev lærer og trives, handler ikke blot om det faglige indhold, men også om, hvordan det skal læres.

Det kan du gøre

Undersøg, hvilke forestillinger om køn, der kommer til udtryk, når der skal laves pladser, grupper eller makkerpar. Hvordan bruges kønnet som begrundelse for valg af makker og pladser? Foreslår I f.eks. oftest, at piger skal sidde ved siden af drenge, eller at der skal være rene drenge- og pigegrupper? Eller bruger I begreber som 'fodbold drenge' eller 'dansepiger' til at definere grupper? Diskutér, hvordan I kan tage udgangspunkt i eleven og understøtte elevernes relationer og kompetencer, således at stereotype forestillinger om piger og drenge modvirkes.

5. Køn i indretningen

De fysiske og æstetiske rammer omkring en klasse har stor betydning for elevernes trivsel og læring, og indretning af rum kan ses som udtryk for hvilke normer, der gælder lige netop der (Askland & Rossholt 2011). Indretningen er med til at understøtte undervisningens formål og skal sikre, at alle elever har adgang til de muligheder, skolens rum og områder tilbyder, samtidig med at udsmykningen ikke er med til at reproducere kønsnormer.